

Міжнародні стандарти щодо прав людини на мирні зібрання

Варивода В.І., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності НАВС

До основних міжнародних документів з прав людини на мирні зібрання відносяться: Конвенція про захист прав і свобод людини 1950 року та додаткові протоколи до неї, Пакти про громадянські і політичні права та Факультативний протокол Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року, Міжнародний пакт про цивільні і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього; Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини; Європейська соціальна хартія; Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання та інші.

Таким чином, відповідно ст. 20 Загальної Декларації прав людини від 10.12.1948 «Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій; ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації».

На основі зазначеної Декларації, ООН підготувала і в 1966 р. відкрила для підписання та ратифікації Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, які було ратифіковано Україною в 1973 р. Ці документи є міжнародно-правовими документами, які ратифікували держави-члени ООН, або приєдналися до них, тим самим вони взяли на себе зобов'язання їх виконувати, тобто надати їм чинність.

У Римі 4 листопада 1950 року було прийнято Європейську конвенцію з прав людини і основних свобод, яка вступила в силу 3 вересня 1953 р. Через 25 років учасниками конвенції стали всі члени Ради Європи. Загальноновизнаним є той факт, що система контролю, встановлена Європейською Конвенцією про захист прав людини й основних свобод є субсидіарною (один з основоположних принципів [Європейського Союзу](#)) по своїй суті.

У рамках Ради Європи діють понад 150 міжнародних багатосторонніх конвенцій, угод і протоколів, обов'язкових для виконання. Крім Європейської конвенції з прав людини і основних свобод, найбільш відомими є Європейська соціальна хартія, Європейська конвенція щодо запобігання тортур і тілесних ушкоджень та жорстокого поводження і приниження людської гідності, Європейська конвенція з питань культури. До більшості з цих угод можуть приєднуватися всі без винятку європейські держави. Тільки 10 конвенцій передбачають участь виключно держав-членів Ради Європи, як, наприклад, Європейська конвенція з прав людини і основних свобод. Держави-учасники цієї

конвенції зобов'язалися гарантувати кожній людині, яка підлягає їхній юрисдикції, права і свободи, чітко визначені в першому розділі.

На Всесвітній конференції з прав людини (Відень, 1993 р.) представники 171 держави, в тому числі й України, підтвердили універсальність та загальнообов'язковість міжнародних стандартів прав людини і наголосили, що їх виконання є важливим чинником існування демократичного суспільства в будь-якій країні. Загальне визнання міжнародних стандартів обумовлює зобов'язання всіх держав світу погодитись на міжнародний контроль за додержанням цих стандартів у національній правовій системі.

Відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Факультативного протоколу до нього 1966 р., Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенції про права дитини 1989 р., Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. Україна, ратифікувавши їх, взяла на себе зобов'язання надавати конвенційним органам доповіді про дотримання прав і свобод, передбачених цими конвенціями, і виконувати зауваження цих органів, а також брати участь у інших формах міжнародного контролю.

Приєднавшись до Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р., Україна взяла на себе зобов'язання щодо імплементації цього документа в національне законодавство. Особливістю цієї конвенції є встановлення механізму міжнародного контролю, найважливішим елементом якого є діяльність Європейського суду з прав людини, який розглядає заяви будь-яких осіб, неурядових організацій або груп осіб про порушення положень конвенції або Протоколів до неї.

Таким чином, Україна взяла на себе зобов'язання брати участь у міжнародних засобах імплементації універсальних і європейських конвенцій у галузі прав людини.

Для ефективності захисту прав і свобод людини відповідно до міжнародних конвенцій створено спеціальні органи. Комітет з прав людини ООН створений на основі резолюції Генеральної Асамблеї ООН 2200А (XXI) від 16 грудня 1966 року й у відповідності зі ст. 28 Пакту про громадянські та політичні права 1966 року і Факультативного протоколу до цього Пакту. Фактично Комітет є самостійним міжнародним органом і складається з вісімнадцяти експертів, що виступають в особистій якості. Члени Комітету обираються від громадян держав-учасниць Пакту терміном на 4 роки і можуть бути переобрані. Кворум утворює присутність дванадцяти членів Комітету, а постанови Комітету приймаються більшістю голосів присутніх членів.

Таким чином, у кожній державі основні права людини закріплюються в Основному її законі, тобто в Конституції. У поточних законах та в інших нормативно-правових актах передбачаються юридичні процедури, порядки, тобто «механізми» здійснення, реалізації на практиці основних прав людини закріплених у розділі II Конституції України, зокрема у ст. 21 визначено, що «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними».